

UMEÅ UNIVERSITET

Allmän studieplan för utbildning på forskarnivå i pedagogiskt arbete

Syllabus for the PhD programme in Educational Work at third-cycle level

Fastställande: Humanistiska fakultetsnämnden 2017-08-24, reviderad 2022-02-08, reviderad 2023-12-18

Ikraftträdande: 2023-12-18

1. Ämnesbeskrivning och -avgränsning

Forskarutbildningsämnet pedagogiskt arbete har nära koppling till den pedagogiska yrkesverksamheten i förskola, skola, lärarutbildning och informellt lärande. Centrala kunskapsområden är till exempel elevers utveckling, lärande, kunskapsbildning, undervisningsformer, lärmiljöer samt pedagogiskt yrkesverksammas arbete, villkor och professionella utveckling. Pedagogiskt arbete utgår från och avser utveckla den pedagogiska yrkesverksamhetens teori och praktik. Ämnet ingår i det utbildningsvetenskapliga forskningsfältet och innefattar ofta tvärvetenskapliga perspektiv. Denna studieplan avser pedagogiskt arbete vid Institutionen för språkstudier respektive Institutionen för estetiska ämnen. För antagning till forskarutbildningen i pedagogiskt arbete gäller olika krav på särskild behörighet vid de två institutionerna (se 3.2 nedan). Därtill ingår olika antal obligatoriska kurser vid de två institutionerna (se 5.2 nedan).

2. Mål för utbildningen

Utbildning på forskarnivå ska väsentligen bygga på de kunskaper som studenterna får inom utbildning på grundnivå och avancerad nivå eller motsvarande kunskaper. Utbildning på forskarnivå ska, utöver vad som gäller för utbildning på grundnivå och på avancerad nivå, utveckla de kunskaper och färdigheter som behövs för att självständigt kunna bedriva forskning (Högskolelagen 1 kap 9 a §).

2.1 Licentiatexamen

För licentiatexamen ska, enligt högskoleförordningens examensordning, den forskarstuderande

Kunskap och förståelse

- visa kunskap och förståelse inom forskningsområdet, inbegripet aktuell specialistkunskap inom en avgränsad del av detta samt visa fördjupad kunskap i vetenskaplig metodik i allmänhet och det specifika forskningsområdets metoder i synnerhet.

UMEÅ UNIVERSITET

Färdighet och förmåga

- visa förmåga att kritiskt, självständigt samt kreativt med vetenskaplig noggrannhet identifiera och formulera frågeställningar, att planera och med adekvata metoder genomföra ett begränsat forskningsarbete och andra kvalificerade uppgifter inom givna tidsramar och därigenom bidra till kunskapsutvecklingen samt att utvärdera detta arbete,
- visa förmåga att i såväl nationella som internationella sammanhang muntligt och skriftligt klart presentera och diskutera forskning och forskningsresultat i dialog med vetenskapssamhället och samhället i övrigt, samt
- visa sådan färdighet som fordras för att självständigt delta i forsknings- och utvecklingsarbete och för att självständigt arbeta i annan kvalificerad verksamhet.

Värderingsförmåga och förhållningssätt

- visa förmåga att göra forskningsetiska bedömningar i sin egen forskning,
- visa insikt om vetenskapens möjligheter och begränsningar, dess roll i samhället och människors ansvar för hur den används, samt
- visa förmåga att identifiera sitt behov av ytterligare kunskap och att ta ansvar för sin kunskapsutveckling.

För licentiatexamen i pedagogiskt arbete ska den forskarstuderande även (lokala mål):

Kunskap och förståelse

- visa god orientering om forskningsutvecklingen inom pedagogiskt arbete samt inom närstående discipliner och kunskapsområden nationellt och internationellt, samt
- visa breda och fördjupade kunskaper inom det avhandlingsspecifika ämnesområdet.

Färdighet och förmåga

- visa förmåga till vetenskaplig analys och syntes samt till prövande granskning och bedömning av komplexa företeelser, frågeställningar och situationer i relation till pedagogiskt arbete,
- visa tillräckliga färdigheter i att självständigt hantera, analysera och kritiskt granska varierande former av material, samt
- visa gedigna färdigheter i att planera och med adekvata metoder och teoretiska verktyg genomföra kvalificerade forskningsuppgifter.

Värderingsförmåga och förhållningssätt

- visa god förmåga att kunna argumentera för och påvisa betydelsen av forskning i pedagogiskt arbete för samhällsanalys och hållbar utveckling, samt
- visa förmåga att göra forskningsetiska bedömningar.

2.2 Doktorsexamen

För doktorsexamen ska, enligt högskoleförordningens examensordning, den forskarstuderande

Kunskap och förståelse

- visa brett kunnande inom och en systematisk förståelse av forskningsområdet samt djup och aktuell specialistkunskap inom en avgränsad del av forskningsområdet, och
- visa förtrogenhet med vetenskaplig metodik i allmänhet och med det specifika forskningsområdets metoder i synnerhet.

UMEÅ UNIVERSITET

Färdighet och förmåga

- visa förmåga till vetenskaplig analys och syntes samt till självständig kritisk granskning och bedömning av nya och komplexa företeelser, frågeställningar och situationer,
- visa förmåga att kritiskt, självständigt, kreativt och med vetenskaplig noggrannhet identifiera och formulera frågeställningar samt att planera och med adekvata metoder bedriva forskning och andra kvalificerade uppgifter inom givna tidsramar och att granska och värdera sådant arbete,
- med en avhandling visa sin förmåga att genom egen forskning väsentligt bidra till kunskapsutvecklingen,
- visa förmåga att i såväl nationella som internationella sammanhang muntligt och skriftligt med auktoritet presentera och diskutera forskning och forskningsresultat i dialog med vetenskapssamhället och samhället i övrigt,
- visa förmåga att identifiera behov av ytterligare kunskap, och
- visa förutsättningar för att såväl inom forskning och utbildning som i andra kvalificerade professionella sammanhang bidra till samhällets utveckling och stödja andras lärande.

Värderingsförmåga och förhållningssätt

- visa intellektuell självständighet och vetenskaplig redlighet samt förmåga att göra forskningsetiska bedömningar, och
- visa fördjupad insikt om vetenskapens möjligheter och begränsningar, dess roll i samhället och människors ansvar för hur den används.

För doktorsexamen i pedagogiskt arbete ska den forskarstuderande även (lokala mål):

Kunskap och förståelse

- visa god orientering om forskningsutvecklingen inom pedagogiskt arbete samt inom närstående discipliner och kunskapsområden nationellt och internationellt, samt
- visa breda och fördjupade kunskaper inom det avhandlingsspecifika ämnesområdet.

Färdighet och förmåga

- visa förmåga till vetenskaplig analys och syntes samt till prövande granskning och bedömning av komplexa företeelser, frågeställningar och situationer i relation till pedagogiskt arbete,
- visa gedigna färdigheter i att självständigt hantera, analysera och kritiskt granska varierande former av material såsom t.ex. politiska dokument av relevans för pedagogiskt arbete,
- visa gedigna färdigheter i att planera och med adekvata metoder och teoretiska verktyg genomföra kvalificerade forskningsuppgifter,
- med en avhandling visa förmåga att genom egen forskning bidra till kunskapsutvecklingen inom pedagogiskt arbete,
- visa färdigheter i såväl nationella som internationella sammanhang att muntligt och skriftligt med sakkunskap presentera egna och andras forskningsresultat i dialog med vetenskapssamhället och samhället i övrigt, samt
- ha kunskaper om, och erfarenheter av forskningsarbete i Sverige och internationellt som ger förutsättningar till självständig utformning av en yrkeskarriär.

UMEÅ UNIVERSITET

Värderingsförmåga och förhållningssätt

- visa god förmåga att kunna argumentera för och påvisa betydelsen av forskning i pedagogiskt arbete för samhällsanalys och hållbar utveckling, samt
- visa förmåga att göra forskningsetiska bedömningar.

3. Behörighet och förkunskapskrav

För att bli antagen till utbildning på forskarnivå krävs det att sökanden har grundläggande behörighet och den särskilda behörighet som fakultetsnämnden kan ha föreskrivit, och bedöms ha sådan förmåga i övrigt som behövs för att tillgodogöra sig utbildningen (HF 7 kap 35 §).

3.1 Grundläggande behörighet

Grundläggande behörighet har den som har avlagt en examen på avancerad nivå, fullgjort kursfordringar om minst 240 högskolepoäng, varav minst 60 högskolepoäng på avancerad nivå, eller på något annat sätt inom eller utom landet förvärvat i huvudsak motsvarande kunskaper. Fakultetsnämnden får för en enskild sökande medge undantag från kravet på grundläggande behörighet, om det finns särskilda skäl (HF 7 kap 39 §).

3.2 Särskild behörighet

För att uppfylla kravet på särskild behörighet att antas till utbildning på forskarnivå i pedagogiskt arbete vid Institutionen för språkstudier krävs att den sökande har lärarexamen och ett års yrkeserfarenhet. För att uppfylla kravet på särskild behörighet att antas till utbildning på forskarnivå i pedagogiskt arbete vid Institutionen för estetiska ämnen krävs att den sökande har lärarexamen och två års yrkeserfarenhet. Därtill krävs, vid båda institutionerna, att den sökande har skrivit en vetenskaplig uppsats/ett examensarbete om minst 15 högskolepoäng. Sökande som i annan ordning inom eller utom landet förvärvat motsvarande kunskaper kan antas till forskarutbildningen efter prövning.

4. Urval

Urval bland sökande som uppfyller behörighetskraven ska göras med hänsyn till deras förmåga att tillgodogöra sig forskarutbildningen och baseras i huvudsak på följande bedömningsgrunder:

- tidigare studieresultat samt
- kvaliteten på inskickad forskningsplan/-skiss, i förekommande fall relaterad till berörd institutions forskningsprofiler.

Enbart det förhållandet att en sökande bedöms kunna få tidigare utbildning eller yrkesverksamhet tillgodoräknad för utbildningen får dock inte vid urval ge sökanden företräde framför andra sökande (HF 7 kap. 41 §).

Licentiatutbildningen riktar sig huvudsakligen till personer som är yrkesverksamma och som vill kompetensutveckla sig med en utbildning på forskarnivå. Beslut om antagning till utbildning på forskarnivå med licentiatexamen som slutmål fattas av fakultetsnämnden (får ej delegeras) och får endast ske när den sökande skriftligen begär detta hos fakultetsnämnden (Umeå universitets antagningsordning).

UMEÅ UNIVERSITET

Beslut om antagning till utbildning på forskarnivå med doktorsexamen som slutmål fattas av prefekten vid berörd institution efter föredragning av studierektor för forskarutbildningen utifrån bedömaregruppernas urval och rankning.

Om en forskarstuderande som avlagt en licentiatexamen och antas på nytt med doktorsexamen som slutmål ska avräkning med motsvarande förbrukad tid och finansiering från tidigare forskarutbildning framgå i den individuella studieplanen med tids- och finansieringsplan.

5. Utbildningens uppläggning och innehåll

5.1 Utbildningens uppläggning

Utbildning på forskarnivå i pedagogiskt arbete avslutas med licentiatexamen eller doktorsexamen. Utbildningen ska omfatta 120 högskolepoäng för licentiatexamen och 240 högskolepoäng för doktorsexamen. En forskarstuderande som antagits till forskarutbildning som ska avslutas med doktorsexamen kan, om han/hon så önskar, avlägga licentiatexamen som ett etappmål.

Utbildning på forskarnivå i pedagogiskt arbete som avslutas med licentiatexamen omfattar två års nettostudietid och består av en kursdel om 37,5 högskolepoäng och en licentiatuppsats om 82,5 högskolepoäng.

Utbildning på forskarnivå i pedagogiskt arbete som avslutas med doktorsexamen omfattar fyra års nettostudietid och består av en kursdel om 75 högskolepoäng och en doktorsavhandling om 165 högskolepoäng.

Snarast efter antagning utser prefekten en huvudhandledare och en biträdande handledare efter föredragning av studierektor för forskarutbildningen. Huvudhandledaren ska ha genomgått utbildning för forskarhandledning eller av fakultetsnämnden ha bedömts ha motsvarande kompetens. Minst en av handledarna ska vara lägst docentkompetent.

För varje forskarstuderande ska det upprättas en individuell studieplan där finansiering, handledning, kurser, avhandlingsarbete med mera specificeras. Studieplanen följs upp och revideras varje år. Studieplanen fastställs av prefekt efter föredragning av studierektor för forskarutbildningen.

Aktivt deltagande i forskarseminarierna förutsätts. Detta innebär bl.a. att den forskarstuderande ska åta sig uppgifter som kommentator på andra seminariemedlemmars artikelutkast eller avhandlingsavsnitt.

Det är önskvärt att den forskarstuderande under utbildningstiden stiftar bekantskap med det internationella forskarsamhället genom att exempelvis vistas vid utländskt lärosäte eller delta i internationella konferenser. Detta gäller särskilt de som genomför studierna fram till doktorsexamen.

Alla forskarstuderande ska vara knutna till en forskarskola. I normalfallet tillhör den forskarstuderande Forskarskolan inom det utbildningsvetenskapliga området (FU). I det fall den forskarstuderande ska tillhöra annan forskarskola, anges detta i samband med antagning och vid formulerandet av individuell studieplan.

UMEÅ UNIVERSITET

5.2 Innehåll

5.2.1 Kurser

Licentiatexamen

Utbildning på forskarnivå i pedagogiskt arbete med licentiatexamen som etapp-/slutmål består av en kursdel omfattande 37,5 högskolepoäng.

Vid Institutionen för estetiska ämnen utgörs 30 högskolepoäng av obligatoriska kurser och 7,5 högskolepoäng utgörs av valfria kurser. De obligatoriska kurserna för licentiatexamen är:

- Introduktion till det utbildningsvetenskapliga fältet, inklusive pedagogiskt arbete, 7,5 hp
- Teorier i utbildningsvetenskaplig forskning, 7,5 hp
- Teoretisk fördjupning eller breddning (ämnes- eller institutionsspecifik kurs), 7,5 hp
- Forskningsmetoder I/grundläggande metodkurs, 7,5 hp

Vid Institutionen för språkstudier utgörs 22,5 högskolepoäng av obligatoriska kurser och 15 högskolepoäng av valfria kurser. Den forskarstuderande läser de obligatoriska kurserna inom ramen för en forskarskola. Aktuella kurser anges i forskarskolans utbildningsplan.

Valfria kurser för licentiatexamen:

Valfria kurser väljs av den forskarstuderande i samråd med handledare. Vid Institutionen för språkstudier kan högskolepedagogiska kurser om högst 9 högskolepoäng ingå bland valfria kurser och vid Institutionen för estetiska ämnen kan högskolepedagogiska kurser om högst 5 högskolepoäng ingå.

Doktorsexamen

Utbildning på forskarnivå i pedagogiskt arbete består av en kursdel omfattande 75 högskolepoäng.

Vid Institutionen för estetiska ämnen utgörs 45 högskolepoäng av obligatoriska kurser och 30 högskolepoäng utgörs av valfria kurser. De obligatoriska kurserna för doktorsexamen är:

- Introduktion till det utbildningsvetenskapliga fältet, inklusive pedagogiskt arbete, 7,5 hp
- Teorier i utbildningsvetenskaplig forskning, 7,5 hp
- Teoretisk fördjupning eller breddning (ämnes- eller institutionsspecifik kurs), 7,5 hp
- Forskningsmetoder I/grundläggande metodkurs, 7,5 hp
- Forskningsmetoder II/metodisk fördjupning eller breddning, 7,5 hp
- Forskningsprocessens delar I–III, 7,5 hp

Vid Institutionen för språkstudier utgörs 22,5 högskolepoäng av obligatoriska kurser och 52,5 högskolepoäng utgörs av valfria kurser. Den forskarstuderande läser de obligatoriska kurserna inom ramen för en forskarskola. Aktuella kurser anges i forskarskolans utbildningsplan.

Valfria kurser för doktorsexamen:

Valfria kurser väljs av den forskarstuderande i samråd med handledare. Vid Institutionen för språkstudier kan högskolepedagogiska kurser om högst 9 högskolepoäng ingå bland valfria kurser och vid Institutionen för estetiska ämnen kan högskolepedagogiska kurser om högst 5 högskolepoäng ingå.

UMEÅ UNIVERSITET

5.2.2 Licentiatuppsats/Doktorsavhandling

Licentiatuppsatsen/doktorsavhandlingen ska utformas antingen som ett enhetligt, sammanhängande vetenskapligt verk (monografiavhandling) eller som en sammanläggning av vetenskapliga uppsatser med en introduktion till och kort sammanfattning av dessa (sammanläggningsavhandling). För ytterligare anvisningar om det sistnämnda alternativet, se Riktlinjer för sammanläggningsavhandlingar vid Humanistisk fakultet.

För licentiatexamen ska den forskarstuderande författa en vetenskaplig uppsats omfattande 82,5 högskolepoäng. Licentiatuppsatsen ska försvaras muntligt vid ett offentligt seminarium. Den bedöms med något av betygen godkänd eller underkänd. Vid betygsättningen ska hänsyn tas till innehållet i uppsatsen och till försvaret av den.

För doktorsexamen ska den forskarstuderande författa en vetenskaplig avhandling omfattande 165 högskolepoäng. Doktorsavhandlingen ska försvaras muntligt vid en offentlig disputation. Den bedöms med något av betygen godkänd eller underkänd. Vid betygsättningen ska hänsyn tas till innehållet i avhandlingen och till försvaret av den.

6. Examen

Licentiatexamen i pedagogiskt arbete uppnås efter att den forskarstuderande fullgjort en utbildning på forskarnivå om 120 högskolepoäng och därvid har fått betyget godkänd vid de prov som ingår i utbildningen samt författat och vid ett seminarium försvarat en licentiatuppsats, som godkänts av betygsnämnden.

Doktorsexamen i pedagogiskt arbete uppnås efter att den forskarstuderande fullgjort en utbildning på forskarnivå om 240 högskolepoäng därvid ha fått betyget godkänd vid de prov som ingår i utbildningen samt författat och vid en offentlig disputation försvarat en doktorsavhandling, som godkänts av betygsnämnden.

Examensbevis utfärdas efter ansökan till Studentcentrum/Examina.

7. Övriga anvisningar

Gällande bestämmelser om utbildning på forskarnivå framgår av:

- Högskoleförordningen (HF): 5 kap. (anställning som doktorand), 6 kap. (utbildningen), 7 kap (tillträde till utbildningen), och bilaga 2 (examensordning)
- Antagningsordning för utbildning på forskarnivå vid Umeå universitet (FS 1.1-588-15)
- Lokal examensordning vid Umeå universitet (FS 1.1-1044-16)